National Library of Israel

Der Moment - דער מאמענט, 22.06.1923, page 3

גרויסער רוף פון דער שעה.

פון הלל צייטלין.

דער ערשטער יסוד.

די מענשען, וואס קאנען און דארפען געהערען צום פערבאנד, וואס מוז אויפשטעלען די גאנצע יבנה (ווי איך רוף אז די נייע אויפלעבונג פון ישראל אין גייסט) מוז איך: 1) אין אלגעמיינע חברים, 2) אין אקטיווע מחנער, צו די ערשטע קאנען געהערען אלע יודען, וואס זענען טיעף איבערצייגט אין פאלגענדעם.

א) אז דער גודל פון ישראל איז אפהענגיג, ניט פון דער אדער יענער פאליטיק, אויך ניט פון דער אדער יענער עקאנאמיק, נור פון זיין, ישראל'ס, אינוועניגסטע גייסט־צושטאנד. ב) אז אויפהויבען דעם גייסט פון ישראל קאן מען ניט דורך בלויז אויסערליכער בילדונג און אזויגערופענער „אייראפעאישער קולטור", נור דורכדעם, וואס מען וועט אויפוועקען די גרויסע גייסטיגע כחות, וואס דרעמלען אין ישראל גופא. ג) אז „תורה" איז ניט בלויז א רעליגיע אינ'ם אייראפעאישען זין פונ'ם ווארט, אויך ניט בלויז א בעזונדער עטיק, וכדומה, נור אויך און איבערהויפט א בעזונדער וועלט־אנשויאונג; א בעזונדער קוק אויף דער ענטשטעהונג, אינהאלט, זין און ציעל פון וועלט און מענש; אנ'אינגאנצען־ארטיגער ענטפער אויף אלע טעאלאגישע, מעטאפיזישע, עטישע (און אין געוויסען זין, אויך עסטעטישע) און סאציאלע פראגען; א לעבענס־וועג, א לעבענס־שטייגער, וואס גיט אי גליק, אי ליכט, אי טרייסט, אי האפנונג, אי שטילע, הייליגע פרייד, אי גרויסע גייסטיגע גבורה צו ווידערשטעלען זיך אלע שונאים. ד) אז „תורה" איז ניט בלויז אנ'ענין פאר כלי קודש פון אלע מינים, נור א ליכט, וואס דארף ארייננגעטראגען ווערען אין יעדעם יודיש הויז, אין יעדען יודישען מוח, אין יעדעם יודיש הארץ. ה) אז „תורה" איז א ליכט ניט בלויז פאר ישראל, נאר אויך פאר דער גאנצער וועלט און דעריבער דארף מען ענטפלעקען דעם אור תורה פאר אלע פעלקער, ווארום נור דורך דעם וועג קאן אמאל קומען די וועלט צו „מלכות שדי" און עס קאן מקוים ווערען די נבואה פון „אז אהפוך אל העמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה'". ו) אז „תורה" דארף שטעהן העכער פון יעדער פאליטיק און יעדער פארטיי. דעריבער דארפען עכטע תורה־יודען ניט בילדען קיין פאליטישע פארטייען, נור ווען מען דארף,— א ריין־גייסטיגען פערבאנד אויף דעם שטייגער פון „אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו". ז) אז די מצות־אנשים־מלומדה־יודישקייט פון די הייטיגע ברייטע מאסען איז נאך ניט יענע יודישקייט, אין וועלכער עס האבען געלעבט נביאים, תנאים, אמוראים, בעלי־מוסר, מקובלים, אמת'ע חסידים וכו' און וועלכע דארף סוף כל סוף ווערען דער בנין פון יעדען איינציגען יוד. ח) אז מען דארף ווירקען אזוי, אז עס זאל זיך פערגרעסערן פון צייט צו צייט די צאהל פון לכתחלה־יודען, אויף דעם ווארט, וואס היינט האבען מיר אזוי פיעל בדיעבד־יודען און אזוי ווייניג יודען פון ספעציעלער תורה־איבערצייגונג. ט) אז מען דארף דורכלויכטען און פארברייטען די יודישע מאסען צו דעם גרויסען היינטיגען מאמענט, ווען א נייער אור וועט אריין אין די יודישע נשמות, א שטייגער ווי עס איז אריין אין זיי אזא אור, בעת עס איז נתגלה געווארען דער זוהר, בעת עס האט זיך אנגעהויבען צו פערשפרייטען דאס חסידות, וכדומה. אין יענעם צייט פון „עקבתא דמשיחא" האבען מיר דאס רעכט צו ערווארטען נאך א גרעסערען גלוי פון אור. י) אז מען דארף פערשפרייטען צווישען די יודישע מאסען, בעזונדערס צווישען דער יודישער יוגענד, ניט נור ידיעת התורה, נאר אויך און איבערהויפט הכרת התורה, די פרינציפען פון דער תורה־וועלט־אנשויאונג און אלץ, וואס עס פאלגט פון אט די פרינציפען להלכה ולמעשה. עס דארף צוליעב דעם בעשאפען ווערען א בעזונדער אויסגאבע און די בלעטער און ביכער פון אזא אויסגאבע דארפען אנפעריג פערשפרייט ווערען דורך יעדען, וואס וויל באמת ובתמים, אז דאס יודישע פאלק זאל אויפגעלעבט ווערען.

יעדער איינציגער יוד, וואס טראכט זיך שטארק אריין אין די אלע אויבענדערמאנטע זאכען, אנערקענט זיי און ווערט דורכגעדרונגען מיט זיי, דארף פערשטעהן, אז זיין חוב איז ארענצוטרעטען, אויב ניט אלס אקטיווער טוער, איז אלענפאלס אלס מיטפיהלער פונ'ם יבנה־פערבאנד. זיין מיטגעפיהל דארף זיך אויסדריקען אין שטיצען דעם פערבאנד, סיי מאטעריעל, סיי מאראליש מיט אלע זיינע מעגליכקייטען. שאפען א פערלאג פאר הויכער תורה־ און זוהר־קולטור און פערשפרייטען זיינע אויסגאבען פאדערט אי גרויסע יודישע און אלגעמיינע אינטעליגענץ, אי היבשע געלד־מיטלען. יעדער איינציגער פון די אלגעמיינע חברים דארף ערפילען זיין חוב לויט זיין יכולת גאר.

עס איז איבריג צו זאגען, אז יעדער איינער, וואס וויל זיין א חבר פונ'ם פערבאנד, דארף פרוהער אליין מפשפש במעשיו זיין, דארף מיט זיך אליין א שטארקען חשבון הנפש מאכען, דארף אויסבעסערען אלין, וואס איז פערקרימט און פערדרעהט געווארען אין זיין לעבען און דארף צופאסען זיין גאנץ פריוואט־לעבען צו די שטרענגע פאדערונגען פון דעם ריינעם יודענטום.

אויסער אט די אלגעמיינע חברים דארף זיין א געוויסע צאהל יחידים אין יעדער שטאדט, וועלכע דארפען זיין פערבונדען צווישען זיך און צווישען אלע יחידים פון אנדערע שטעדט אין חארציגסטער ליעבע און פריינדשאפט. יענע יחידים דארפען זיין די אקטיווע אינער־מיטעלע ארבייטער פונ'ם פערבאנד; זיי דארפען זיין די נשמה זיינע, זיין שטרענגסטער און ריינסטער אינהאלט פון אינוועניג און זיין רעפרעזענטאנץ כלפי חוץ. אט די יחידים דארפען זיין אויסגעצייכענט מיט א בעזונדער איבערגעגעבענער ארבייט לטובת דער פערברייטונג און פערטיעפונג פון יודישקייט; אגיטאציע צווישען דער יודישער יוגענד; ארגאניזאציע פון יונגע בני־תורה און מפיצי־תורה. איבערהויפט דארפען די יחידים פיהרען א בעזונדער שטרענג רעליגיעז־עטישען ארט לעבען, דארפען זיין אונטערגעווארפען א שטארקער דיסציפלין פונ'ם פערבאנד, דארפען קאנען ערפילען צו יעדער צייט די חובות וואס ווערען אויף זיי ארויפגעלעגט דורך דער אלגעמיינער אבשטימונג פון די חברים, אדער דורך דעם ראש פונ'ם פערבאנד. (אויב דער פערבאנד וועט אויסוועהלען א ראש); דארפען אליין זאהר פיעל לערנען, פארשען, זוכען, טיילען זיך מיט חברים און מיט אנדערע מיט די רעזולטאטען פון זייערע פארשונגען; דארפען זיין אמת'ע ענוים און עלובים, די שטילסטע, די בעשיידענסטע. זיי דארפען לערנען די גרויסע קונסט פון סבלנות און קאנען בעגעהן זיך מיט פערבלאנדזשעטע און פערפיהרטע, ווי מיט קראנקע. זיי דארפען תמיד טראגען דעם גרויסען טרויער פון ישראל אין הארצען און קיינמאל ניט אויסווישען איהם אויף די קליינע מטעמות פון פארטיי־לאזונגען. זיי דארפען זיין דאס לעבעדיגע געוויסען פון דער אומה. זיי אלע צוזאמען און זייער אמת'ער הארציגער ברידערשאפט, און זייער אינערליכער טהרה און התאחדות פון זייערע נשמות דארפען זיין דער לעבעדיגער אהל און משכן פון ישראל סבא. „אהל שכן באדם"...

עס איז אוממעגליך אויסצושרייבען אלין אין א צייטונגס־ארטיקעל. די וואס האבען א לעבעדיגען אינטערעס פאר דעם אלעם געזאגטען קאנען זיך ווענדען צו מיר שריפטליך*) לאמיר אנהויבען די גרויסע זאך פון קדוש האומה און חדוש האומה מיט אלגעמיינע כחות!

---

*) לויט'ן אדרעס פון „מאמענט".